

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Каріх І. В.

*к.п.н., асистент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Пріоритетними завданнями державної політики в безпековому вимірі є: захист суверенітету і територіальної цілісності України, безпека її прикордонного простору, піднесення економіки країни, забезпечення особистої безпеки, конституційних прав і свобод людини та громадянина, викорінення злочинності, вдосконалення системи державної влади, зміцнення законності й правопорядку та збереження соціально-політичної стабільності суспільства, зміцнення позицій України у світі, підтримання на належному рівні її оборонного потенціалу та обороноздатності, радикальне поліпшення екологічної ситуації.

Такий широкий спектр завдань не лише відображає всеохопність поняття національна безпека в тлумаченні його вітчизняним законодавцем, а й є цілком закономірним у контексті переосмислення ролі держави в сучасному суспільно-політичному дискурсі, що відбулося після Другої світової війни.

Відповідно до уявлень і принципів, закладених в основу сучасного світового порядку та реалізованих, зокрема, в Статуті ООН (1945) [1], «Загальній декларації прав людини» (1948) [2], Хартії європейської безпеки (1999) [3], інших загальновизнаних міжнародно-правових нормах, сучасна держава є передусім гарантом безпеки і вільного розвитку своїх громадян, виконує низку зобов'язань щодо підтримання міжнародної безпеки, миру, а також спрямовує свої зусилля на протидію глобальним загрозам та їх попередження.

Теоретико-методологічні підходи до розв'язання проблем національної безпеки в Україні формувалися як під впливом світових тенденцій, так і з огляду на характер українських політичних, економічних, гуманітарних реалій.

Входження України у світове співтовариство як повноправного і відповідального суб'єкта, демократизація та лібералізація політичного устрою і суспільного життя привели до утвердження цих принципів і підходів у правовому полі та політичній практиці.

З огляду на визнання національної безпеки як важливого й, певною мірою, узагальнюючого критерію успішності державної політики щодо утвердження і захисту національних інтересів провідними вітчизняними науковцями висувається теза про

визначальну роль безпеки людини, держави і суспільства серед пріоритетів суспільного розвитку.

Ключовою для політики національної безпеки є проблема визначення загроз та викликів національній безпеці. Від того, яким чином буде охарактеризовано у цьому вимірі те чи інше явище, процес або діяльність суб'єктів зовнішньої і внутрішньої політики, залежить спосіб реагування, протидії, упередження їх негативного впливу на різні сфери суспільного життя.

Водночас безпекове поле, що охоплює одночасно і вичерпний перелік небезпек, і функції та напрями діяльності органів державної влади щодо їх попередження й подолання, згідно з чинним законодавством поділяється на кілька сфер. А саме: зовнішньополітична, сфера державної безпеки, воєнна сфера та сфера безпеки державного кордону, внутрішньополітична сфера, економічна сфера, соціальна та гуманітарна сфери, науково-технологічна сфера, екологічна сфера, інформаційна сфера.

Основними принципами, забезпечення національної безпеки, є: принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина; верховенство права; пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів; своєчасність і адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам; чітке розмежування повноважень та взаємодія органів державної влади у забезпеченні національної безпеки; використання в інтересах України міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки (ст. 3) [4].

Таким чином, принципи здійснення політики національної безпеки визначено на сьогодні в нормативно-правовій площині. Однак політичні відносини охоплюють ширшу сферу взаємодій між суб'єктами суспільного життя, ніж унормовану відповідними актами. До того ж політичні реалії об'єктивно розвиваються і змінюються швидше, ніж нормативно-правова база, що їх регулює. Тому цілком виправданим, на нашу думку, є доповнення принципів, на які повинні спиратися держава і громадянське суспільство щодо розроблення й реалізації політики національної безпеки, що запропоновано при розгляді методологічних і практичних підходів до формування Стратегії національної безпеки [5, с.42].

Ключовою для політики національної безпеки є проблема визначення загроз та викликів національній безпеці. Від того, яким чином буде охарактеризовано в цьому вимірі те чи інше явище, процес або діяльність суб'єктів зовнішньої і внутрішньої політики, залежить спосіб реагування, протидії, упередження їх негативного впливу на різні сфери суспільного життя.

Залучення експертних оцінок до визначення актуальності загроз і викликів

дозволило з'ясувати динаміку безпекового середовища в Україні та навколо неї, а отже, зробити висновки щодо загальної спрямованості процесів суспільно-політичного, економічного, гуманітарного розвитку в країні саме з точки зору забезпечення основних національних інтересів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 16.09.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010?lang=uk.
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Європейська соціальна хартія (Переглянута) від 3 травня 1996 р. Ратифікована із заявами Законом № 137-V від 14 вересня 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 43. Ст. 418. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_062.
4. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
5. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Актуальні аспекти стратегії національної безпеки України. *Національна безпека: український вимір* : щокварт. наук. зб. Київ, 2010. Вип. 7 (26). С. 31–50.

ТЕОЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПОНЯТЬ: «ОБРАЗА», «НАКЛЕП» ТА «ДИФАМАЦІЯ» В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Куліш В. С.

*Магістр 1 курсу ННІ права,
канд. філол. наук., старший викладач кафедри ГФ,
Сумського державного університету
Науковий керівник: Кобзєва Т. А.
д. ю. н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Захист прав та свобод людини є фундаментальною основою демократичного законодавства та уряду. Відповідно до статті 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання